

Bilaga avseende kvalitetsarbetet för förskoleverksamheten i Hässelby Vällingby stadsdelsförvaltning 2012

Kvalitetsarbetets innehåll

Underlag och källor

Förvaltningens redovisning grundar sig på flera olika uppföljningsinstrument för att skapa en samlad bild av måluppfyllelsen. Verksamheternas egna ILS redovisningar (såsom VP & tertialrapporter) och kvalitetsbeskrivningar tillsammans med brukarenkäter, medarbetarenkäter och den indikator som tagits fram genom ett självvärderingsinstrument ger tillsammans information om hur målen uppfylls. Inkomna synpunkter och klagomål är viktiga i sammanhanget för att identifiera eventuella brister, men kan även genom beröm styrka goda arbetssätt. Därtill kommer Miljöförvaltningens och Arbetsmiljöverkets inspektioner som hjälper till att beskriva verksamheternas förutsättningar.

En revision som genomförts av staden vid förvaltningens avdelning för förskoleverksamhet avseende ledning och styrning, ligger till grund för nuvarande arbetssätt med dialoger i förskoleledningen kring tertialrapporter, VP och VB. Vid dialogerna deltar även samarbetspartner från förvaltningens ekonomi- och personalavdelningar.

De förbättringsområden som identifierades i samband med Skolinspektionens besök utgör grunden till pågående övergripande utvecklingsområden inom hela verksamhetsområdet. I övrigt förs diskussioner i förskolechefsledningen två gånger per månad. Återkommande avstämningar mellan avdelningschef och förskolechef ca var tredje vecka, vid verksamhetsbesök samt månadsvisa avstämningar med ekonomiavdelningens controller.

Övergripande bild av måluppfyllelsen

Utveckling och lärande

En gemensam framgångsfaktor som enheterna själva beskriver är att pedagogerna på ett medvetet sätt fångar upp barnens intressen och nyfikenhet genom att skapa varierande och utmanande lärmiljöer. Barnen delas ofta in i mindre utforskande och projektinriktade grupper. Den pedagogiska dokumentationen är ett viktigt verktyg för att fånga upp och synliggöra barns utveckling och lärande. Pedagogerna har utvecklat arbetet med dokumentation och reflektion tillsammans med barnen. Detta i enlighet med den reviderade läroplanen vilket innebär att verksamheten ska utgå ifrån barnens erfarenheter, intressen, behov och åsikter.

Reflektion genom samtal och protokoll är ett arbetssätt som har fått större utrymme i förskolornas vardagspraktik. Enheterna beskriver att ambitionen är att skapa en öppenhet och en vilja att lära av varandra i organisationen, att skapa en reflekterande kultur. Genom nätverk och arbetsgrupper har pedagogerna utmanats i sitt reflekterande och fått möjlighet att verka i

2(11)

en lärande organisation. Enheterna har kommit olika långt med att få in reflektionen i det praktiska arbetet. En viktig faktor är att pedagogerna får tid för reflektion, utvärdering och planering. Flera av enheterna lyfter det faktum att det ibland har varit svårt för pedagogerna att få ut den egna inplanerade reflektionstiden på grund av olika faktorer, till exempel sjukfrånvaro. Pedagogernas förmåga att förstå värdet av reflektionen samt hur väl arbetslagen lyckas organisera för att få ut denna tid är emellertid av betydelse i sammanhanget. Eftersom flera av enheterna lyfter fram detta faktum kommer vi på avdelningsnivå under nästa år att lyfta fram och revidera strukturen för planeringstiden.

Samtliga förskoleenheter ingår i det pågående utvecklingsarbetet inom mål- och resultatstyrning i samarbete med utbildningsförvaltningen. Syftet med projektet är att höja verksamhetens kvalitet och nå bättre resultat såväl när det gäller föräldrarnas nöjdhet med verksamhetens innehåll som att följa hur väl det pedagogiska arbetet motsvarar måluppfyllelsen i läroplanen. För att involvera nya medarbetare har flera introduktionstillfällen genomförts under året. Sammanlagt har 75 utvecklingspedagoger utsetts och utbildats i förskoleenheterna. De har till uppgift att tillsammans med förskolans ledning implementera och utveckla arbetet med mål- och resultatstyrning i sina enheter. Enheterna beskriver att utvecklingsarbetet inom mål- och resultatstyrning har hjälpt pedagogerna att utveckla det processinriktade arbetssättet. Spår som syns i den dagliga verksamheten av den här utbildningssatsningen är tydligare uppföljningar med hjälp av reflektionsprotokoll. Dessa har varit ett stöd i att utvärdera och utveckla verksamheten. En del enheter har dock uppfattat reflektionsprotokollen som svåra att greppa. Att lära sig ett nytt sätt av verksamhetsstyrning utifrån mål och resultat är en process. Det tar tid att fördjupa insikten om vad detta arbetssätt inbegriper. Ett steg i denna process är att arbeta fram egna kvaliteter utifrån reflektionsprotokollen i mål- och resultatstyrning, vilket flera av enheterna har gjort.

Ytterligare en faktor som enheterna lyfter är arbetet med kvalitetsindikatorerna och självvärderingsunderlaget. Resultatet visar att det kan vara svårt att ställa sin egen praktik i relation till läroplanens mål och är således till stor del beroende av vilka insikter pedagogerna har. De gemensamma reflektionsprotokollen som tagits fram utifrån projektet mål- och resultatstyrning kommer att vara en hjälp i att utveckla denna förståelse.

Indikatorn som förskolorna tar fram utifrån självvärderingsmaterialet är samma 2012 som 2011, 3,5 när det gäller barns utveckling och lärande. Förskoleundersökningen visar att inom detta område har förskolorna i Hässelby-Vällingby som helhet förbättrat sitt resultat något.

År	Andel nöjda föräldrar avseende utveckling och lärande	Mitt barns nyfikenhet och lust att lära uppmuntras
2011	73 %	77 %
2012	70 %	79 %

Inom två delområden när det gäller utveckling och lärande har resultatet gått ner, att utveckla barns matematiska förmåga och att dokumentera barns utveckling och lärande. Inom de här områdena behöver stadsdelens förskolor arbeta för ökad måluppfyllelse. Gällande att stödja barns språkutveckling visar förskoleundersökningen däremot på något förbättrat resultat.

3(11)

År	Mitt barn ges stöd i att utveckla sin matematiska förmåga	Mitt barns utveckling och lärande dokumenteras och följs upp	Mitt barn ges stöd i att utveckla språket
2011	Frågan fanns ej med år 2011	75 %	71 %
2012	67 %	66 %	72 %

Hässelby-Vällingby har gått med i projektet Natur och teknik för alla (NTA) utifrån att resultaten inom området att utveckla barns matematiska förmåga behöver förbättras. Stadsdelen ingår i projektet tillsammans med fem andra stadsdelar vilka tillsammans byggt upp en gemensam organisation kring arbetet med NTA. Hässelby-Vällingby samarbetar i det här utvecklingsarbetet med Kungliga vetenskapsakademien och utbildningsförvaltningens mediatek. Detta blir en röd tråd till det arbete som fortsätter när barnen kommer till grundskolan.

Syftet med NTA projektet är att leva upp till läroplanens förtydligade mål kring utveckling och lärande när det gäller matematik, naturvetenskap och teknik. Under året har 18 pedagoger utbildats för att implementera de experimentlådor som används inom projektet Natur och teknik för alla (NTA). Experimentlådor inom tema vatten, luft och ljud har introducerats. Utbildningen upplevs som mycket positiv av pedagogerna, 89 procent anger i den gemensamma utvärderingen gällande temautbildningarna att de instämmer helt i påståendet: ”Jag tycker att utbildningen har varit stimulerande och givande”. Deltagarna i temautbildningarna har i utvärderingen angett att de vill lära sig mer om bland annat de vetenskapliga förklaringarna och införskaffa mer fäktakunskaper. Stadsdelens förskolor arbetar med experiment av olika slag, inom en del enheter har teknikhörnor inrättats.

År 2012	Antalet utbildningstillfällen	Antalet pedagoger som gått temautbildning	Antalet barn som arbetat med NTA
	20 10 luft, 5 vatten, 5 ljud	18	380

När det gäller barnens intresse att utforska och upptäcka matematik utformar pedagogerna miljöer och erbjuder material som främjar nyfikenhet samt inspirerar och inbjuder till matematiskt tänkande hos barnen. Enheterna beskriver hur matematiska begrepp integreras i vardagen, till exempel genom utomhusmatte. Barnen prövar matematiska begrepp, undersöker, jämför, sorterar och klassificerar. På förskolorna i Hässelby-Vällingby erbjuds barnen tillfällen att prova olika matematiska lösningar av egna och andras problemställningar.

För att förtydliga området dokumentation kommer stadsdelen under nästa år lägga större vikt vid att alla pedagoger genomgår och når nivå tre i Skolverkets utbildning Praktisk IT och Mediekompetens (PIM) enligt planen. Fortsatt satsning planeras på utbildning i pedagogisk dokumentation för att utveckla pedagogernas förmåga att reflektera kring barns lärande och utveckling.

Projektet Praktisk IT och Mediekompetens (PIM) som påbörjats inom sju resultatenheter har bidragit till att ny teknik förts in i arbetet med barnen. De resterande tre enheterna kommer att

4(11)

ansluta sig till projektet enligt planen under år 2013. Under 2012 har två PIM galor anordnats där diplom delats ut till de medarbetare som godkänts på nivå tre (av fem möjliga).

Förskolechefer och pedagoger har utökat sin praktiska IT kompetens.

Inom flera av enheterna har pedagogerna börjat använda sig av PIM i verksamheten. Pedagogerna stödjer och utmanar barnen i att använda IT och media i såväl skapande processer som i tillämpning. På förskolan som är en demokratisk mötesplats där alla ska umgås och delta på lika villkor ska barn få möta den nya tekniken. Utifrån uppdraget i läroplanen lägger förskolorna grunden till att barnen kan tillägna sig de kunskaper och den gemensamma referensramen som de på sikt kommer att behöva i samhället. Förutom att verktyget används i vardagen så bidrar det också till att utveckla den pedagogiska dokumentationen, vilket redan syns hos de förskolor som ingår i projektet. Enheterna har kommit olika långt i hur de tänker kring den nya tekniken som ett pedagogiskt verktyg.

År	Antalet pedagoger som påbörjat PIM	Antalet pedagoger som nått nivå 3 (mät datum 11 december)
2011	238	114
2012	94	14

Språkutveckling är ett område som stadsdelens förskolor arbetat aktivt med. Den ökade andelen barn med annat modersmål än svenska har bidragit till att förskolorna blivit bättre på att ta vara på de olika språkkunskaper som finns hos befintliga pedagoger. Under året har antalet barn med annat modersmål än svenska ökat från 57 till 58 % . Forskning visar att barn som utvecklar sitt modersmål också får bättre möjligheter att lära sig svenska samt utöka kompetenser i många andra områden.

Lär miljör såväl ute som inne inspirerar till kommunikation och samspel, och har bidragit till ett ökat ordförråd hos barnen. Förskolorna beskriver hur barnen är delaktiga i reflektioner med pedagogerna. Ett arbetssätt som används på förskolorna är att barnen delas i grupper med färre antal barn i varje grupp, i syfte att skapa fler och större möjligheter till dialog. Pedagogerna skapar tillfällen där barnen ges möjlighet att utveckla sin förmåga att kommunicera och argumentera med andra. Det finns en medvetenhet hos pedagogerna om vilken betydelsen de har som språkliga förebilder. Detta innebär att det är av stor vikt att de använder ett rikt språk med barnen under hela förskoledagen. Förskolorna i Hässelby-Vällingby samarbetar med stadsdelens bibliotek, vilket gynnat barns olika sätt att uttrycka sig som till exempel i form av sång, rim och ramsor och drama. Barnen använder sig av faktaböcker och IT och multimedia för att söka kunskap. Samtliga förskoleenheter i stadsdelen har tillgång till Mediatekets material. För att följa forskningen finns pedagoger representerade i de stadsövergripande språknätverken i samarbete med språkforskningsinstitutet.

Förskolorna i Hässelby Vällingby har på ett framgångsrikt sätt utvecklat barnens förståelse om ett ekologiskt hållbart samhälle. Förskolorna arbetar i stor utsträckning med miljö- och naturvårdsfrågor. I förskolornas arbetssätt ingår också att ge barnen ökad förståelse för källsortering och återvinning. Barnen reflekterar över sitt lärande kring miljöarbetet med varandra och med pedagogerna. Barnen och pedagogerna deltar i skräpplockardagen som är

5(11)

en kampanj inom organisationen Håll Sverige Rent. Övriga aktiviteter som pågår inom området är arbetet med Grön Flagga certifiering. Inom stadsdelen finns även flera kök som kravcertifierats.

Normer och värden

Förskolornas utvärderingar ger en bild av att pojkar och flickor har lika stort inflytande över verksamhetens innehåll. Pedagogerna ger alla barn möjlighet att uttrycka och utveckla sin vilja samt sina behov och intressen. Detta får stöd i förskoleundersökningen som visar att stadsdelen höjt sitt resultat inom det här området under året.

År	Pojkar och flickor ges lika möjligheter att utvecklas	Förskolan arbetar medvetet med att utveckla barnens sociala förmåga
2011	83 %	77 %
2012	87 %	79 %

Forskningscirkeln kring genus och jämställdhet, som pågått under tre terminer i samarbete med Södertörns högskola, avslutades under hösten. Arbetet med att fånga upp det som framkommit fortgår. En pedagogisk ledare har under ledning av Södertörns högskola deltagit på Skolforum, Älvsjömassan, för att dela med sig av sina egna erfarenheter. Pedagogerna som deltagit i forskningscirkeln har, i samverkan med forskningsledaren, bjudit in kollegor i organisationen till presentationer och diskussioner kring forskningsresultatet. Bland annat visar resultat från forskningscirkeln att pojkar och flickor bemöts olika i liknande situationer. Pedagogerna ökar successivt sin medvetenhet om och synliggör det egna förhållningssättet i syfte att aktivt motverka traditionella könsmönster. Genusarbetet är ständigt pågående och pedagogernas medvetenhet om sitt förhållningssätt spelar en central roll avseende hur väl man lyckas. Arbetet med genus behöver ytterligare utvecklas då det finns variation mellan förskolorna hur väl man lyckats implementera detta i vardagens praktik. Under nästa år kommer vi att fortsätta sprida det som framkommit i forskningscirkeln.

Enheternas beskrivningar ger en bild av att förskolan utgör en viktig arena som mötesplats där demokratiska värden grundläggs hos barnen. En viktig beståndsdel i förskolans arbetssätt är att pedagogerna närvarar aktivt i barnens samvaro och lek för att vägleda och på ett tidigt stadium undvika utanförskap. Samtliga förskoleenheter har arbetat med att göra såväl barn som föräldrar mer delaktiga i framtagande av planer mot kränkande behandling och diskriminering. Planerna kan konkretiseras och levandegöras i ännu större utsträckning genom att brytas ner så att de anpassas till varje förskoleadress. På en del förskolor har det skrivits separata planer utifrån den egna barngruppens förutsättningar. Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling är ständigt pågående i förskolans vardag. På många av förskolorna har barnen och pedagogerna arbetat med vänskapsprojekt.

Barns inflytande

Förskoleundersökningen visar ett något försämrat resultat gällande barns inflytande i sin helhet.

6(11)

År	Mitt barn får stöd i att ta egna initiativ och eget ansvar	Mitt barns tankar och idéer tas tillvara
2011	77 %	76 %
2012	76 %	74 %

Förskolorna beskriver i sina utvärderingar att de pedagogiska miljöerna är formade så att barnen kan göra egna val när det gäller material och aktiviteter. Barnintervjuer och den pedagogiska dokumentationen används som redskap för att fånga barnens intressen samt att utmana dem vidare i utveckling och lärande. Det finns en förståelse för hur pedagogernas förhållningssätt påverkar barnens möjligheter till inflytande. Denna insikt behöver fördjupas genom att ytterligare förtydliga vad som ska reflekteras över och dokumenteras. Barnen ska vara delaktiga och ha inflytande över dokumentationen i större utsträckning. Under det kommande året kommer dokumentation att vara ett av våra prioriterade områden genom projektet Praktisk IT och mediekompetens (PIM).

Förskola och hem

Föräldrar bjuds in att delta i verksamheten i större utsträckning än tidigare. Medvetenheten om vikten av och arbetssättet kring samverkan med föräldrar har utvecklats. Den föräldraaktiva inskolningen, som används av samtliga, där föräldrarna är delaktiga i alla moment bidrar till förståelse för förskolans uppdrag. Föräldrarnas deltagande i samband med starten på förskolan har visat sig skapa förutsättningar för fortsatt delaktighet och inflytande. Utvecklingssamtal erbjuds minst en gång per år. Diskussioner kring verksamhetens innehåll sker på olika nivåer i organisationen, från den egna avdelningen på förskolan till förvaltningsnivå, för att göra föräldrarna än mer delaktiga.

Resultatet från förskoleundersökningen gällande samverkan med hemmet har förbättrats något från året innan. Det finns dock utrymme för utveckling när det gäller att kommunicera och tydliggöra förskolans uppdrag. Arbetet har påbörjats med att ta fram nya former för föräldrasamverkan då det ibland kan vara alltför få som kommer till traditionella informationsmöten. Enheterna beskriver att de har kommit olika långt med att skapa bra forum för kommunikativa möten mellan pedagoger och föräldrar samt med att skapa tillitsfulla relationer till föräldrarna.

År	Samverkan med hemmet	Andel nöjda föräldrar avseende trygg och säker miljö
2011	71 %	76 %
2012	72 %	71 %

Samverkan med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet

Ett gemensamt policydokument för rutiner i samband med övergången från förskola till förskoleklass, skola och fritidshem finns. En föräldraenkät delas ut för att få en bild av hur föräldrar upplever övergången från förskola till skola. Enkäten delas ut av skolan en tid efter

att barnet börjat. Vid möten mellan förskolechefer och rektorer, samt grundskolechef och avdelningschef från förskoleverksamheten, utvärderas och uppdateras dokumenten en gång per år. Extra stor vikt läggs vid överförandet av barn i behov av särskilt stöd. För dessa barn startar förberedelserna redan höstterminen före planerad skolstart och policydokumentet beskriver tydligt ansvarsfördelningen.

En utveckling av samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst pågår. Tidigare har samverkan byggts alltför mycket på enskilda medarbetares engagemang. Under året har en tätare kontakt byggts upp mellan förskola och socialtjänst bland annat i form av konsultationstillfällen för förskolans personal. Samverkan med socialtjänsten i syfte att tidigt upptäcka barn som riskerar att fara illa sker även via stadsdelens två familjecenter där öppen förskola erbjuds och socialsekreterare finns tillgänglig.

En gemensam samverkansdag har genomförts mellan förskola, skola och socialtjänst med fokus på hur verksamheterna omsätter riktlinjer och stödmaterial i vardagen. En revidering av policydokumentet för övergången mellan förskola till skola och fritidshem pågår.

Analys

Som underlag till den samlade analysen ligger de underlag som tidigare redovisats. De bedömningsgrunder som enheterna främst utgår ifrån är självvärderingsmaterialet som resulterar i en indikator, medarbetarenkät, brukarenkät samt egna barnintervjuer. Föräldrars synpunkter och klagomål ger viktig information om verksamhetens utförande.

Förskolecheferna använder sig även av sin egen ledarskapsrapport.

Genomförda brukarundersökningar och medarbetarenkäter visar att det är stora skillnader mellan de olika förskolorna. Även om vi kan se att det går åt rätt håll finns det fortfarande utrymme för förbättring. Resultaten skiljer sig i några fall avsevärt även mellan adresserna inom samma enhet. Ett exempel på detta är att Nöjd föräldrindex, NFI, inom samma enhet varierar från 87 till 41 procent. Liknande skillnader går att utläsa i medarbetarenkäten, som under detta år utgår ifrån en ny modell. Detta innebär att istället för Nöjd medarbetarindex, NMI, mäts numera Aktivt medskapandeindex, AMI. När det gäller medarbetarenkätens resultat, som mäts i AMI ligger förskolan totalt på 81. Förskolornas resultat på enhetsnivå varierar från 76 till 87. Förskolecheferna har tagit fram handlingsplaner utifrån resultaten. Handlingsplanerna kommuniceras med förvaltningsledningen i syfte att ta fram gemensamma strategier och framgångsfaktorer. Arbeta pågår med att fastställa ett par gemensamma förbättringsområden för hela förskoleverksamheten.

Det pågående utvecklingsarbetet inom mål- och resultatstyrning i samarbete med utbildningsförvaltningen genomförs i syfte att öka verksamhetens kvalitet inom alla förskolenheter inom stadsdelen. De förskolor som ligger lägst i jämförelse ska i och med arbetet med mål- och resultatstyrning närma sig de förskolor som ligger högst gällande måloppfyllelsen.

Identifierade utvecklingsområden utgör underlag för gemensamma kompetensutvecklings-satsningar. På stadsdelsnivå finns flera nätverk, vilka utgör en arena för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling.

Samarbetet med regionens universitet och högskolor är under fortsatt utveckling. Den av förvaltningens förskolor som utsetts till "Övningsförskola" i samarbete med Stockholms universitet, en av två enheter inom Stockholms stad, har deltagit i förberedande träffar inför

att de nu erbjuds handledarutbildning om 7,5 högskolepoäng. Samtliga medarbetare har fått utbildning i bedömningsmatrisen, vilken ligger till grund för godkännande av förskollärarstudenter inom den verksamhetsförlagda utbildningsdelen VFU. Tanken är att i nära samarbete med universitetet samla ett större antal lärarstudenter vid samma förskoleenhet och samtidigt få en tydligare koppling mellan teori och praktik. Samverkansarbetet med "Övningsförskola" förväntas locka fler förskollärare till stadsdelen.

Ytterligare två forskningsprojekt har påbörjats under året och kommer att pågå under tre år. Ett av projekten har fokus på små barns lärande i samverkan med Linnéuniversitetet medan det andra granskar förskolans roll för att undvika att barn hamnar i psykisk ohälsa. Det här projektet benämns TUTI (Tidig Upptäckt Tidig Insats) och genomförs i samarbete med Högskolan i Jönköping. Samtidigt som forskningssatsningarna innebär kompetensutveckling för medarbetarna bidrar de till att bygga goda relationer med lärarutbildande institutioner.

Förutsättningar

Förskolorna i Hässelby Vällingby, totalt 50 adresser, är indelade i tio resultatenheter. Under två av enheterna organiseras därutöver öppna förskolor i samverkan med socialtjänsten varför de benämns som familjecenter. En adress med allmän förskola tillhör en av enheterna. Inom stadsdelen finns tre stadsdelsövergripande specialgrupper för barn i behov av särskilt stöd varav en för barn med allergi och infektionskänslighet, en för barn med autism samt en grupp för barn med fysiska funktionshinder. Dessa grupper är fördelade på tre olika enheter.

En enhet har en finsktalande avdelning vilken efterfrågas även från familjer boende i andra stadsdelar.

Vid en av förskoleenheterna i Hässelby Gård erbjuds barnomsorg utanför stadens ramtider, det vill säga på kvällar och helger. Under hösten 2012 deltog sju barn i denna verksamhet, till våren 2013 är det åtta barn inskrivna.

Hässelby Vällingby är en expanderande stadsdel befolkningsmässigt vilket gör att barnantalet varierar under året beroende på efterfrågan. I vissa geografiska områden ser vi en större rörlighet än tidigare på grund av att familjer flyttar in och ut. Antalet barn med annat modersmål än svenska som är placerade i de kommunala förskolorna har ökat från 57 till 58 procent jämfört med året innan. Samtidigt är det stora skillnader mellan de geografiska områdena inom stadsdelen. En särskild språkpeng utgår för barn med annat modersmål än svenska.

Det pågår flera nybyggnads- och utbyggnadsprojekt men det finns även många äldre förskolor med eftersatt underhåll och i behov av upprustning. Stadsdelen fortsätter att avsätta medel och renovera förskolekök, under året har tre köksupprustningar genomförts. Prioriteringarna för vad som åtgärdats har främst utgått från de inspektioner som genomförts av Arbetsmiljöverket och Miljöförvaltningen. Samtidigt pågår flera nybyggnationer, s.k. konceptförskolor vilket innebär en färdig modell för att snabbt få till nya och välfungerande förskolor.

Satsningarna på utveckling av förskolecheferna, med hänsyn till de stärkta behörighetskraven enligt skollagen, fortgår. Sex förskolechefer har antagits och ingår i den statliga rektorsutbildningen.

Utmaningen att öka andelen förskollärare kvarstår. Andelen förskollärare uppgår till 38,2 % vilket är en förbättring med 2,5 % sedan förra året. Såväl utbyggnaden som andelen pensionsavgångar gör att årsmålet inte uppnåtts.

År	Andel pedagoger med pedagogisk högskoleutbildning
2011	35,7 %
2012	38,2 %

Under året har elva personer som utbildats från barnskötare till förskollärare tagit examen. Ytterligare fyra personer förväntas ta sin förskollärarexamen i början av år 2013. Därtill kommer drygt 40 som går den reguljära förskollärarytbildningen och genomför sin verksamhetsförlagda (VFU) del av utbildningen på någon av stadsdelens förskolor. Arbetet med att utveckla formerna för stadsdelens VFU organisation har utvecklats under året, inte minst när det gäller samverkan med regionens universitet och högskolor. Stadsövergripande satsningar krävs för att öka andelen förskollärare.

Förbättringsområden inom nämnd och eventuella förslag till kommunfullmäktige

Enheternas verksamhetsplaner med åtagande och arbetssätt knyter an till kommunfullmäktiges och nämndens egna mål för verksamheten. Däremot lyfts vikten av att samtliga enheter också gör sin verksamhetsuppföljning i ILS-webben i samband med tertialrapporterna. För att tydliggöra och implementera detta arbetssätt är fortsatta resultatdialoger inplanerade i samband med framtagna verksamhetsplaner och tertialrapporter. Resultatdialoger över stadsdelsgränserna är ett annat medel som bidrar till ökat erfarenhetsutbyte kring kvalitetsarbete och verksamhetsutveckling.

Kvalitetsarbetets genomförande

Arbetsformer

Samtliga förskolor har deltagit i stadens satsning på ”lokalt kvalitetsarbete” i syfte att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet på enhetsnivå. Förskoleledningen, dvs. förskolechefer och avdelningschef, har fattat beslut om ett fördjupat fortsatt kvalitetsarbete i samarbete med Utbildningsförvaltningen med fokus på mål- och resultatstyrning. Här involveras samtliga medarbetare inom förskolans område.

Självvärderingsinstrumentet är ett verktyg som genomsyrar diskussioner kring verksamhetens kvalitet ända ner på avdelningsnivå. Resultat från medarbetarenkäter presenteras, diskuteras och arbetas med på bland annat arbetsplatsträffar för att identifiera framgångsfaktorer. Brukarenkäterna presenteras och diskuteras vid föräldramöten, föräldraråd och stadsdelens förskoloråd för att få en tydligare bild av innebörden i föräldrarnas svar.

För att öka medarbetarnas delaktighet i kvalitets- och utvecklingsarbetet ingår tre förskoleenheter i projektet ”Verksamhet och hälsa”. Under året har ytterligare två enheter anslutit sig till arbetssättet. Detta har spridit goda resultat och i ett par fall minskad sjukfrånvaro och ökad delaktighet.

Förskoleverksamheternas pedagogiska idé organiseras utifrån det pedagogiska utvecklingsarbetet som går under namnet ”Förskola på 2000-talet” vilket är förvaltningens samlade grepp för gemensamma satsningar såsom stadsdelsövergripande nätverk och kompetensutvecklingssatsningar för förskollärare och barnskötare.

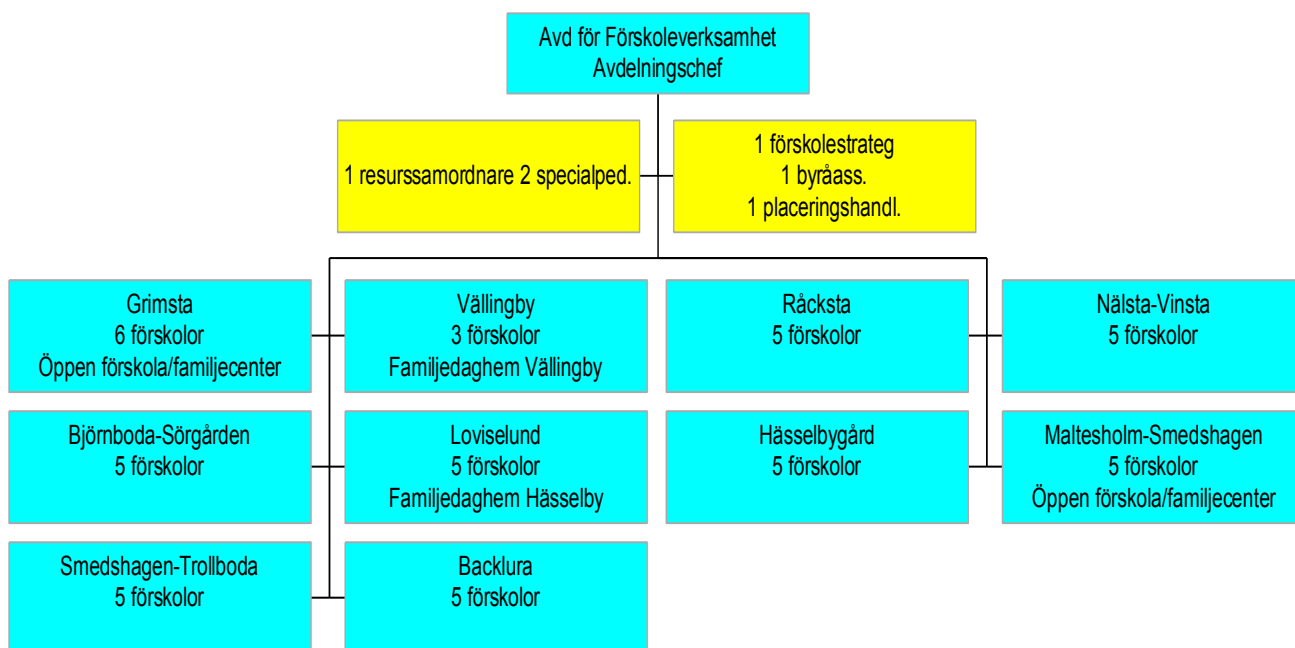
För att få med såväl arbetslag som förskolor och enheter i hela processen och det systematiska kvalitetsarbetet utses arbetsgrupper med representation från alla nivåer inför gemensamma projekt och utvecklingssatsningar. Ett resultat av den pedagogiska idén på övergripande nivå är nätverket ”Nyfiken” som leds av tre ateljéristor. Syftet med nätverket är fortsatt implementering av den reviderade läroplanen genom att arbeta praktiskt med olika skapande språk. Här får förskolornas medarbetare själva pröva på bland annat olika målartekniker och former av drama, dans och musik. Arbetet avslutas med ett gemensamt arrangemang i samband med förskolans dag.

Prioriterade utvecklingsområden 2013

- PIM – utbildningen i Praktisk IT och mediekompetens utökas med fler enheter.
- Utbildning i NTA – Natur och teknik för alla (samarbete med fem andra stadsdelar).
- Fördjupat kvalitetsarbete utifrån mål och resultatstyrning i samarbete med utbildningsförvaltningen.
- Spridning av de lärdomar som kommit fram via forskningscirkeln kring genus och jämställdhet.
- Heldagar med förskolechefgruppen inför inplanerade verksamhetsuppföljningar (T1, T2, VB).
- Involvera föräldrarna på ett tydligare sätt i kvalitetsdialogen. Öka andelen nöjda föräldrar avseende trygghet och säker miljö samt utveckling och lärande.
- Öka andelen förskollärare.
- Revidering av strukturen för planeringstid i samarbete med de fackliga företrädarna.

Organisation

Samtliga förskolechefer har format en ledningsorganisation för sin enhet där det ingår biträdande förskolechef, pedagogisk ledare och samordnare eller avdelningsansvariga. Verksamhetens behov och förutsättningar ligger till grund för att enheternas ledningsgrupper kan variera. Det finns ledningsgrupper med mer än en pedagogisk ledare där behovet av ökad pedagogisk kompetens identifierats, till exempel på grund av enhetens storlek. Förskoleverksamhetens resultatenheter tillhör stadsdelens avdelning för förskoleverksamhet som leds av en avdelningschef. Förskolecheferna tillsammans med avdelningschefen utgör förskolans ledningsgrupp. Inom avdelningen finns förskolestrateg, kö- och placeringsfunktion, byråassistent, resurssamordnare samt specialpedagoger. De centralt placerade specialpedagogerna som arbetar på uppdrag av förskolechef med konsultation och handledning till arbetslagen utifrån ett specialpedagogiskt perspektiv. Förskolecheferna träffas ungefär var 14:e dag under ledning av avdelningschef. Därutöver ingår en förskolechef i avdelningens samverkansgrupp med uppdrag om en termin i taget.

Resultatdialoger

Resultatdialoger förs på stadsdelsnivå utifrån enheternas kvalitetsdokument för gemensamma diskussioner kring det systematiska kvalitetsarbetet och erfarenhetsutbyte kring uppnådda mål. Dialogerna förbereds med gemensamma frågeställningar och förskolecheferna har med sig flera personer från sin ledningsorganisation. För att få en helhet deltar även representanter från ekonomi- och personalavdelningen.

Inom förvaltningen finns en gemensam ledarskapspolicy och en gemensam medarbetarpolicy för samtliga verksamheter inom stadsdelen.